תיאטרון

לוושתי הקרחת צמח זנב במקלחת

לפני כשבועיים סיפר לני אדלשטיין, מנהל פעולות התיאטרון הירושלמי — אותו בניין מפורסם בריקנותו — כי במשך השנה נערכו במיבנה שתחת השגחתו 60 וכמה פעולות שונות. הצרה היא, שלא היתה ביניהן אפילו אחת שתידמה לתיאטרון יוצר.

למה: לאל פיתרונים. כי בו בזמן שאדלשטיין התאמץ לגרד כמה פעולות פה ושם, כדי להצדיק את המיליונים המופקדים בידיו — קם החאן הירושלמי, נטל יוזמה, הקים להקה שמתכוננת לעבוד באופן קבוע בצוותא, הפקיד עליה את מייק אלפרדס — וכבר יצא עם בכורה

אחשוורוש (קונורטי) ושתי (שור)
הצד הטוב של החזיר

ראשונה, הפרוטוקולים הפרסיים — פארסה, סאטירה, פארודיה, וודוויל והומורסקה, הכל על־חשבון המגילה החילונית ביותר של כתבי־הקודש, מגילת אסתר.

החומר כולו, כל מילה שנאמרת על הבימה — נלקחו מסיפורי מידרש ומסורות מקובלות. על קיבוץ המקורות והמזחתם פיקחו יחד אלפרדס וישראל אליר"ז.

לביקורת עוד יהיה ודאי מה לומר על ההצגה, לטוב ולרע, לכשתוצג בפניה. אולם על מספר עובדות אפשר לברך, תהיה דעתה אשר תהיה.

קודם כל, הרכב הלהקה. המדובר ברגע זה בחמישה צעירים מוכשרים — ששון גבאי, רחל שור, שבתאי קונורטי, צביקה הלפרין וספי ריבלין — שמצאו סוף סוף אדם היודע להדריך אותם ולהבליט את הנתונים שלהם.

מפתיעה אולי עוד יותר מן הלהקה היא העובדה שהמדרש והתורה יכולים להיות כל־כך משעשעים. לאוזני כופרים המאמינים שמתמיד הוא איש חסר־הומור, הבולע כל ימיו אבק ונושם דיו — באים הפירושים השונים של מגילת רות כמשב־רוח רענן בחדר מחניק.

למשל, מדוע לא באה וושתי למשתה? על כך סברו הרבנים היהודים הרחמנים: אולי קיבלה צרעת, אולי צמח לה זנב, אולי נפתח מקור־נידתה.

או לשאלת כשרותה של אסתר המלכה: המידרש קרא לה חזירה, כי מרדכי דודה נאלץ לחזר על הפתחים כדי למצוא לה מינקת ולא מצא. ואז, כך כתוב, הניק אותה בעצמו. וכאן, באה הדגמה חיה על הבמה.

ואשר לזה שנאמר כי אכלה כותלי־חזיר בחצר־המלך, מרגיעים אותנו חכמים: היא אכלה רק את הצד הטוב.

בקיצור, עם פירושים שכאלה, ודאי לא היה משעמם בבית־המדרש. אין פלא שאלפרדס ואליר"ז נתפתו לשעשע גם קהל של אפיקורסים במעדנים מסוג זה.

א אידישע מאמע במחתרת

למרות המאמצים הגדולים לשמור את קיום להקת לה־מאמא ופעילותה בסוד כמוס, ולבשר אותו רק מפה לאוזן — ליחידי־סגולה במוסדות לחינוך גבוה — הצליחה השמועה להתגנב גם לכמה אזניים ערלות. כך, הסתבר שבסימטה קטנה בשכונת מונטיפיורי התל־אביבית התמקמה לה השלוחה הישראלית של לה מאמה —המוסד האוונגארדי התיאטרוני שמקורו בניו־יורק, ואשר התפשט בינתיים לארבע כנפות תבל.

מה שלה מאמה הישראלית מציגה בימים אלה, זו גירסה פרטית של במאי בשם יצחק נאמן, לשיר השירים אשר

במאי יצחק נאמן (ב„תיק ירושלים")
הצד הרע של שלמה המלך

לשלמה המלך. גירסה, שבה ניסה למצוא לא רק את האהבה, העדנה והארוטיקה — אלא גם את האכזריות, העריצות וההפקרות, הבאות לידי ביטוי, לדעתו, בפואמת־הנעורים של החכם באדם.

ההצגה כמובן נסיונית, ויצחק נאמן — הזכור כשחקן שרץ ונהרג במירדף ברחובות ירושלים, בסרט תיק ירושלים — אינו מתיימר אלא להגיש זווית־ראייה חדשה לסיפור ישן.

מסירותם הכנה של חמשת השחקנים, והדרך המקורית בה מסודר המקום (הקהל יושב על מיזרנים בתוך מרתף שהוא כולו במה, וכל דפנותיו, כולל התיקרה והריצפה, מקושטים בציורים ארוטיים בשחור־לבן) — הם חוויה המומלצת, למי שנמאס לו לפהק בחליפה ובעניבה, בתיאטרונים שריח־העובש מתחיל לעלות מציפויי־הקטיפה של כורסותיהם.

ספרים

מאהב עם ביצים

„מאהבה של ליידי צ'אטרלי", מאת ד. ה. לורנס, בתרגומו של אהרון אמיר. הוצאת „עם עובד", אוקטובר 1972 — 220 עמודים, 6 ל"י.

אין כל טעם לצאת היום בהערכה מחודשת על סיפרו המפורסם ביותר של ד.ה. לורנס. אפילו הטוענים שהספרותיו לשחרור מיני ולסדר סוציאלי חדש מעלות היום קצת עובש, אינם יכולים להתעלם מן העובדה ששני נושאים אלה ממשיכים לעמוד בראש ענייניה של האנושות — גם בשנות השבעים של המאה שלנו.

שער „ליידי צ'טרלי"
אחרי החור, נעלמו גם הביצים

שלא לדבר כבר על כך, שהרגישות והיפיוט, בהם הצליח לורנס לתאר את היחסים בין גבר לאשה, מהווים את אחת הדוגמאות הנדירות יותר לביטוי מלא של אהבה גשמית ורוחנית גם יחד.

לעומת זאת, יש בהחלט טעם לדבר על תופעה אחרת. 13 שנים לאחר ארצות־הברית, ו־12 שנים לאחר בריטניה, זכו עתה גם קוראי העברית לגירסה מלאה ובלתי־משופצת של המאהב, ממש כפי שנכתב על־ידי לורנס לפני 44 שנים, כאשר הודפס באנגלית באיטליה — מחשש לצנזורה בארצות הדוברות אנגלית.

הגירסה שהיתה קיימת בעברית מתחילת שנות ה־60, נראית היום מגוחכת ומטורפשת בקיצורים שלה, כשהיא מנסה להתהלך בין הביטוים גלויי־הלב של לורנס כמו אדם שמן הרוצה להתחלק בין טיפות הגשם.

כמה דוגמאות מרתקות: אחרי התעלסות סוערת בין אשת הלורד צ'אטרלי לשומר־היער מלורס, לפני שהשניים נפרדים, אומר לה הגבר: „את חור טוב." האשה משתוממת, שואלת: „מה זאת אומרת חור, זה כמו זיון?" והגבר מסביר: „לא, לא. זיון זה רק מה שעושים. בהמות מזיינות. אבל חור, זה הרבה יותר מזה. זה את, את רואה. ואת המון לעומת בהמה. לא נכון? אפילו בשביל לזיין. חור! הה, זה היופי שלך, בחורה!" עד כאן, התרגום החדש של אהרון אמיר.

ואילו בגירסה הקודמת (בתרגומו של ברוך קרוא) הלך החור בכלל לאיבוד. זה כנראה הבהיל מאד את המתרגם, שלא ידע על קיום אבר כזה בגוף האשה. במקום זאת, אומר שומר היער:

„את האשה הנפלאה ביותר בעולם." הבדל קטן.

ובהמשך: „בעלי־החיים מזדווגים. לנו זהו הרבה יותר. יש מותר האדם מן הבהמה. הינך יפה, יקירתי."

הלאה. ליידי צ'אטרלי מתארת את בעלה, המשותק בשתי רגליו, סמל לאצולה המתנוונת: „דג מת בצורת ג'נטלמן, עם נשמה של צלולואיד" (נוסח אמיר), ברוך קרוא מעדיף קיצורים. הוא מתרגם את כל זה כך: „פגר מובס."

מלורס, לעומת זאת, מתאר את הלורד ציורית לא פחות: „טיפוס של ג'נטלמן צעיר שדומה קצת לגברת, ובלי ביצים." כך, אמיר. ולעומתו קרוא: „ג'נטלמן צעיר, קצת כגברת, ומקבל מרות." נעלמו הביצים.

קצת יותר מאוחר, מתאר מלורס את אשתו, ממנה נפרד: „אשה שרוצה שאני אזיין אותה." זאת כתב אמיר. קרוא מליצי יותר: „אשה שתחפוץ כי אשגלנה, ו־שיגלתיה."

או תיאור המעמד השליט של אנגליה: „הקהל הבזוי ביותר של חרטומנים נשיים שהומצא אי־פעם... מתרפסים, מתרפסים, מלקקים את התחת עד שהלשונות שלהם מתקשות, ואף־על־פי־כן, תמיד צודקים... דור של צדקנים נשיים, שלכל אחד מהם חצי ביצה." זה אמיר ואילו קרוא: „זהו הטיפוס הגרוע של בני־עוף גנדרניים שבעולם... דור של טרזנים דומים לנשים, בני בלי מעיים."

(המשך בעמוד 12)

משרד התחבורה ● המועצה הלאומית למניעת תאונות

לכן — חגור חגורת בטיחות תמיד!

מחקרים מדעיים בעולם הוכיחו — השימוש בחגורות בטיחות בעת נסיעה הציל 70% ממוות ומפציעה קשה.

בעת תאונה — מסוכן פי 4 להיזרק החוצה מאשר להישאר בתוך הרכב.